

відмінності зумовлені як специфікою романів, їхніми сюжетами, так і гендерними відмінностями у світосприйнятті авторів.

Список використаних джерел:

1. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Р.; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К., 2001. – 222 с.

Шевчук О.В.

викладач,

Одеська національна академія харчових технологій

ОБРАЗ МАКСИМА КРИВОНОСА В УКРАЇНСЬКОМУ ФОЛЬКЛОРІ

Український фольклор – духовна скарбниця мудрості багатьох поколінь, у якій знайшли своє відображення не лише календарно-обрядові свята, але й героїчні сторінки історії нашого народу. Українські думи та історичні пісні – одна з найважливіших складових народної творчості.

У народно-пісенній спадщині відображено національно-визвольні ідеї українців, уславлено самовідданість і героїзм у боротьбі з поневолювачами, схарактеризовано світоглядні і моральні позиції українського народу.

«Українська музика та поезія є найрозкішніша, найзапашніша з усіх гілок на дереві світової народної творчості. Мінорну основним своїм змістом, смутну навіть у своєму веселому пориві, українську пісню ставлять всі знавці на перше місце в музиці всіх народів. Українські думи, що через століття передавалися Гомерами України – кобзарями, сяють своїми барвами, почуваннями, лицарством у любові і вражді, розмахом козацької відваги та філософічною вдумливістю» [4, с. 4].

Народ виявляв у слові своє ставлення до національних героїв, увіковічуючи їхні імена в піснях і думках. До таких героїв належить і Максим Кривоніс – один з видатних полковників визвольної армії Богдана Хмельницького та хоробрий оборонець скривджених. Він залишив свій слід і в історії, і в усній творчості, і в літературі.

Максим Кривоніс (або Перебийніс, як зустрічаємо у фольклорних джерелах) народився приблизно 1598 року, а за іншими відомостями – близько 1600 року. Одноставної думки щодо місця народження та соціального походження народного ватажка немає.

Юрій Мицик говорив про те, що важко встановити місце народження Максима Кривоноса. Одні історики вважають батьківщиною козацького полковника Житомирщину, місто Остріг на Волині, інші – Могилів-Подільський або Наддніпрянщину. Сам Ю. Мицик дотримується думки, що Кривоніс походив з міста Вільшаної на Черкащині [3, с. 70].

Підтвердження цьому знаходимо у народній думі «Хмельницький і Барабаш», де згадується «Максим Ольшанський».

«Один полковник – Максим Ольшанський,

А другий – Мартин Полтавський,

Третій полковник – Іван Богуня,

А четвертий – Матвій Борохович...» [2, с. 121].

У думі згадується саме прізвище «Ольшанський», а не Кривоніс, що підтверджує думку про походження народного ватажка з міста Вільшана. Відомо також, що Максим Кривоніс очолював черкаський полк, на території якого і знаходилось місто Вільшана. Серед усіх дум, що об'єднані тематикою визвольної війни 1648-1654 років, лише у думі «Хмельницький і Барабаш» є згадка про Максима Кривоноса.

Більш детально висвітлюється постать першого полковника у циклі історичних пісень про визвольну війну. У пісні «Не дивуйтеся, добрії люди» йдеться про силу й хоробрість народного месника:

«Перебийніс водить немого –
Сімсот козаків за собою,
Рубає мечем голови з плечей,
А решту топить водою...» [4, с. 141].

У народній пісні змальовано образ Максима Кривоноса в ореолі героїчної слави. Найсвятіше в його житті – це батьківщина. Він нещадно карає поневолювачів. Його палкий заклик до боротьби лунає на всю Україну:

«Нуте, козаки, у скоки,
Зберемося, під боки,
Заженемо ляшка, вражого сина,
Аж за той Дунай глибокий» [4, с. 144].

Оспівується сильний характер уславленого ватажка та його військова доблесть:

«Ой чи бач, ляше, як козак пляше,
На сивім коні грає,
Мушкетом бере, аж серце в'яне,
А лях від страху вмирає...» [4, с. 144].

Пісні «Ой усе лужком та все бережком» (є ще інша назва – «Ой лугами та все берегами») та «Ой не шуми, луже, дуже і ти, зелений дубе...» відтворюють смерть народного месника від рук підступної польської шляхти. Історичні джерела свідчать, що Максим Кривоніс помер від чуми у листопаді 1648 року. На нашу думку, подібна інтерпретація життєвого фіналу народного ватажка пов'язана з тим, що Максим Кривоніс (як справжній козак) мав загинути у бою з польською шляхтою, упасти від удару ворожої шаблі. У історичних піснях Максим Кривоніс гине через його джуру, якого підкупили ляхи.

«Як підсунули а пани з ляхами,
Ой та хлопку гостинця, –
Не вгадав же пан Перебийніс,
На який бік похилиться...
Ой у Києві, у Санжарові,
В усі дзвони задзвонили, –
Ой пани, пани із ляхами
Перебийноса вбили» [4, с. 145].

Надзвичайна сила козацького полковника, про яку згадує пісня «Ой не шуми, луже, дуже і ти, зелений дубе...», відчувається і в останні хвилини життя відважного лицаря, який сміливо дивиться у вічі смерті:

«Ой не вспів же та козак Перебийніс та на коня спасти,
Як узявся ляхів, вражих синів, у снопики класти;
Ой як оглянеться козак Перебийніс та на лівес плече –
Аж із-під Дашева та до Вохова кривава річка тече;

Ой як оглянеться та козак Перебийніс та на правую руку –
Аж не вискочить його буланенький із-під лядського трупу» [2, с. 254].

Образ Максима Кривоноса в українському фольклорі – це образ справжнього патріота, носія високих моральних цінностей, людини з сильним характером, мужнього воїна, який своє життя віддав за визволення рідної України та народу.

Список використаних джерел:

1. Визвольний рух слов'ян у народній пісенній творчості 17-19 століття. – К.: Наукова думка, 1971. – 263 с.
2. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості. – К.: Веселка, 1998. – 510 с.
3. Мицик Ю.А. Максим Кривоніс // Український історичний журнал. – 1992. – № 12. – С. 69-78.
4. Народні думи, пісні, балади. – К.: Молодь, 1970. – 330 с.
5. Українські народні думи та історичні пісні. – К.: Веселка, 1990. – 239 с.

Юзьвяк О.О.

викладач,

*Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ РОМАНУ МАРГЕРІТ ЮРСЕНАР «СПОГАДИ АДРІАНА»: ПРОБЛЕМА ІСТОРИЧНОСТІ

Критики, спрямовуючи свої погляди на певного письменника, завжди намагаються перш за все визначити його вплив, специфіку творчої манери та стиль. Але це – зовсім не стосується Маргеріт Юрсенар, бо її особливий стиль одностайно був віднесений до окремої категорії. Читачі й ті ж таки критики раз і назажди дійшли згоди і, чи то зі зручності, чи то через лінгвістичні, наввипередки повторюють одні й ті самі категоріальні визначення: класичне письмо, моралізаторська або гуманістична проза і т. п.

Юрсенар – письменниця, яка знайшла свій стиль майже з народження, відносячи без сорому і навіть з деякою гордістю свою прозу до стилю Андре Жіда, знаменитого стилю «а ля франсез».

Звичайно, читаючи твори або слухаючи інтерв'ю Маргеріт Юрсенар, не виникає жодного сумніву в тому, що вона обрала свій шлях. Сама письменниця дає визначення свого творчого підходу. Вона визнає важливість класичних досліджень, бо вони навчають спілкуванню, володінню мовою [1, с. 58], тобто способу встановлення контакту з іншими людьми, аби просувати власні ідеї і спробувати зрозуміти їхні, щоб висловлюватися максимально виразно задля обміну думками та поглядами.

Уявна автобіографія про життя імператора Адріана, «Спогади Адріана», хоча й написані Маргеріт Юрсенар, чітко позначені «Я» оповідача цієї історичної постаті. Роман має форму листа, адресованого Марку Аврелію, його наступнику, де він розглядає свою молодість, свою політичну діяльність, славу, роздуми, любов до молодого грека Антоніуса. Спираючись на величезну працю з вивчення першоджерел, письменниця прагне відтворити цілу історичну епоху. Основна проблема, яка перед нею постає – це, як інтерпретувати сліди цих давноминутих